

I

(Ψηφίσματα, συστάσεις και γνωμοδοτήσεις)

ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΕΙΣ

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

497Η ΣΥΝΟΔΟΣ ΟΛΟΜΕΛΕΙΑΣ ΤΗΣ ΕΟΚΕ ΤΗΣ 25ΗΣ ΚΑΙ 26ΗΣ ΜΑΡΤΙΟΥ 2014

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Αγορακεντρικά μέσα για τη μετάβαση σε μια αποδοτική, από πλευράς πόρων, οικονομία χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών στην ΕΕ» (γνωμοδότηση πρωτοβουλίας)

(2014/C 226/01)

Εισηγητής: ο κ. **Martin SIECKER**

Συνεισηγητής: ο κ. **Lutz RIBBE**

Στις 18 Σεπτεμβρίου 2013, και σύμφωνα με το άρθρο 29 παράγραφος 2 του Εσωτερικού της Κανονισμού, η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή αποφάσισε να καταρτίσει γνωμοδότηση πρωτοβουλίας με θέμα:

Αγορακεντρικά μέσα για τη μετάβαση σε μια αποδοτική, από πλευράς πόρων, οικονομία χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών στην ΕΕ

Το ειδικευμένο τμήμα «Γεωργία, αγροτική ανάπτυξη, περιβάλλον», στο οποίο ανατέθηκαν οι σχετικές προπαρασκευαστικές εργασίες, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 3 Μαρτίου 2014.

Κατά την 297η σύνοδο ολομέλειας, της 25ης και 26ης Μαρτίου 2014 (συνεδρίαση της 25ης Μαρτίου 2014), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε την ακόλουθη γνωμοδότηση με 123 ψήφους υπέρ, 2 ψήφους κατά και 6 αποχές.

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1 Η πρόοδος όσον αφορά τη μετάβαση σε μια αποδοτική, από πλευράς πόρων, οικονομία χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών στην ΕΕ δεν υπήρξε μέχρι σήμερα αρκετά σθεναρή. Εάν η ΕΕ επιθυμεί να επιτύχει τους στόχους που έχει θέσει για το 2050, κατά τρόπο αποδοτικό από πλευράς κόστους και κοινωνικά αποδεκτό –όπως αυτοί έχουν συμφωνηθεί από τα κράτη μέλη και έχουν υποστηριχθεί με διάφορες γνωμοδοτήσεις της ΕΟΚΕ– τότε απαιτείται ταχύτερη πρόοδος. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί χάρη στον συνδυασμό ενός σαφούς και αποτελεσματικού ρυθμιστικού πλαισίου με προβλέψιμα αγορακεντρικά χρηματοδοτικά μέσα. Οι στόχοι που συμφωνήθηκαν από τα κράτη μέλη για τη μείωση των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα αποσκοπούν να επιβραδύνουν τόσο την εξάντληση των πόρων όσο και την αύξηση της θερμοκρασίας του πλανήτη και, κατά συνέπεια, να αποτρέψουν μια περιβαλλοντική κρίση. Για να εκπληρωθεί αυτό όμως, θα πρέπει να συμπεριληφθεί στους μεσοπρόθεσμους στόχους η διάδοση της χρήσης ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και η σταδιακή ουσιαστική κατάργηση της χρήσης άνθρακα, εκτός εάν η τεχνολογία δέσμευσης του άνθρακα αποδειχθεί βιώσιμη και κοινωνικά αποδεκτή.

1.2 Οι επιπτώσεις της τρέχουσας χρηματοπιστωτικής και οικονομικής κρίσης έχουν φέρει την τιμολόγηση της ενέργειας στο επίκεντρο των συζητήσεων, λόγω του αντίκτυπου των υψηλών τιμών ενεργειακών τιμών στις δαπάνες ενέργειας των νοικοκυριών στο σημερινό πλαίσιο της λιτότητας και της ανταγωνιστικότητας της βιομηχανίας. Η ενέργεια θεωρείται ως τροχοπέδη στις προσπάθειες εξόδου από την κρίση και όχι ως μέρος της λύσης. Παράλληλα με την αντιμετώπιση αυτών των ουσιαστικών προβληματισμών, είναι ζωτικό να δρομολογηθεί, ειδικά στον τομέα της ενέργειας, ένα μακροπρόθεσμο πρόγραμμα μετάβασης, στο οποίο θα αναληφθούν συγκεκριμένες δεσμεύσεις τόσο όσον αφορά τον καθορισμό ενός σαφούς προσανατολισμού όσο και την επιδίωξη σταθερότητας στις διάφορες πολιτικές και τους συναφείς μηχανισμούς στήριξης. Ο ζωτικός ρόλος των αγορακεντρικών μέσων έγκειται στο ότι αφενός πρέπει να προωθήσουν τη μετάβαση σε μια αποδοτική, από πλευράς πόρων, οικονομία χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών και, αφετέρου, να στηρίξουν την οικονομική ανάκαμψη.

1.3 Με την περιβαλλοντική φορολογική μεταρρύθμιση επιδιώκεται η χρήση μηχανισμών της αγοράς για την αντιμετώπιση των αρνητικών εξωτερικών επιδράσεων που συνδέονται με τη χρήση των φυσικών πόρων. Αυτό επιτυγχάνεται κατά τρόπο δημοσιονομικά ουδέτερο, με τον περιορισμό της φορολογίας επί της εργασίας. Ταυτόχρονα με την περιβαλλοντική φορολογική μεταρρύθμιση η αρχή «ο ρυπαίνων πληρώνει» εφαρμόζεται κατά τρόπο πιο συστηματικό, μέσω της σταδιακής κατάργησης των επιβλαβών για το περιβάλλον επιδοτήσεων και της μετακύλισης του βάρους της φορολογίας από την εργασία στη χρήση πόρων. Κατ' αυτόν τον τρόπο, η περιβαλλοντική φορολογική μεταρρύθμιση μπορεί να διορθώσει ελλείψεις της αγοράς, να βελτιώσει την οικονομική απόδοση, να συμβάλει στην ανάπτυξη νέων βιομηχανιών που εξασφαλίζουν βιώσιμες τοπικές θέσεις εργασίας, να επιτρέψει τη διαμόρφωση ενός σαφούς προβλέψιμου περιβάλλοντος για την πραγματοποίηση καινοτόμων περιβαλλοντικών επενδύσεων και, μετά από περιόδους ύφεσης, να συνεισφέρει στην αποκατάσταση της δημοσιονομικής σταθερότητας, καθιστώντας δυνατή την εξασφάλιση πρόσθετων εσόδων.

1.4 Οι τιμές της ενέργειας αυξήθηκαν σε όλους τους τομείς. Αυτό προκαλεί σε πολλά κράτη μέλη ισχυρές αντιδράσεις από τα νοικοκυριά και τη βιομηχανία. Κρίνεται σκόπιμο να πραγματοποιηθεί ενδελεχής έρευνα προκειμένου να προσδιοριστούν οι αιτίες αυτών των αυξήσεων τιμών (παραγωγή, διανομή, φορολογία), να εντοπιστούν οι περιπτώσεις όπου οι ανανεώσιμες πηγές ενέργειας οδήγησαν σε αύξηση των τιμών ηλεκτρικής ενέργειας, καθώς και οι περιπτώσεις όπου συνέβαλαν στη διατήρηση ή τη μείωση των τιμών αυτών. Η ΕΟΚΕ ενθαρρύνει τα κράτη μέλη να δρομολογήσουν προσεκτικά περιβαλλοντικές φορολογικές μεταρρυθμίσεις, ιδιαίτερα μάλιστα σε περιόδους κρίσης, ως πρώτο βήμα προς μία ουσιαστική μεταρρύθμιση των φορολογικών συστημάτων τους σε εύθετο χρόνο. Κεντρικό στοιχείο αυτής της μεταρρύθμισης θα πρέπει να είναι η εξασφάλιση ικανοποιητικής τιμολόγησης του άνθρακα στην ΕΕ και, συνεπώς, και σε παγκόσμιο επίπεδο, κατόπιν σχετικών συμφωνιών. Η ΕΟΚΕ προτρέπει την Επιτροπή να μεριμνήσει, ώστε η περιβαλλοντική φορολογική μεταρρύθμιση να αποβεί αναπόσπαστο και μόνιμο στοιχείο του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου, αποδίδοντας ξεχωριστή έμφαση στην προώθηση της ενεργειακής απόδοσης.

1.5 Σήμερα, η χρήση αγορακεντρικών μέσων στην ΕΕ χαρακτηρίζεται από ελλιπή συνέπεια και συνοχή. Τα κράτη μέλη της ΕΕ δεν αξιοποιούν πλήρως τις οικονομικά αποδοτικές ευκαιρίες που προσφέρει η μετάβαση σε μια οικονομία χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών για την ανάπτυξη της καινοτομίας και τον εκσυγχρονισμό της ευρωπαϊκής βιομηχανίας, καθώς και την ενίσχυση της απασχόλησης. Ο τομέας της αυτοκινητοβιομηχανίας αποτελεί ένα καλό παράδειγμα για το πώς υλοποιήθηκε με επιτυχία ο στόχος της μείωσης χρήσης των καυσίμων υδρογονανθράκων με τον ορθό συνδυασμό ρυθμιστικών και αγορακεντρικών μέσων. Πρέπει να ενισχύσουμε και να βελτιώσουμε τα αγορακεντρικά μέσα κατά τρόπο που να σταλεί ένα ισχυρό, συνεκτικό μήνυμα στις αγορές. Η ΕΟΚΕ καλεί τα κράτη μέλη να ακολουθήσουν και να θέσουν σε εφαρμογή τις αρχές που διέπουν τις ορθές πρακτικές που εκτίθενται στην πρόσφατη ανακοίνωση της Επιτροπής για τις εσωτερικές αγορές ενέργειας και στο έγγραφο καθοδήγησης που την συνοδεύει⁽¹⁾. Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι η ολοκλήρωση της ενιαίας αγοράς ενέργειας θα εξαλείψει τις σημαντικές τιμολογιακές διαφορές μεταξύ των κρατών μελών. Επιπλέον, η ολοκλήρωση των διακρατικών ενεργειακών δικτύων θα περιορίσει το κόστος της μετάβασης στις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας ενισχύοντας την ευρύτερη χρήση των εφεδρικών μονάδων παραγωγής ενέργειας.

1.6 Πέρα από τις πολιτικές για θέματα ενέργειας, η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει ότι τα αγορακεντρικά μέσα μπορούν να εφαρμοστούν και σε άλλες στρατηγικές με σκοπό την ενίσχυση της αποτελεσματικής χρήσης φυσικών πόρων και τη μείωση των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα, όπως, λόγω χάρη, στην ανακύκλωση, τη βιωσιμότερη διαχείριση των αποβλήτων και την ενδυνάμωση της αιφόρου γεωργίας.

1.7 Η περιβαλλοντική φορολογική μεταρρύθμιση ενθαρρύνει τη μετακύλιση του βάρους της φορολογίας από την εργασία στη χρήση πόρων, πράγμα που διευκολύνει τη διατήρηση των θέσεων εργασίας και τη δημιουργία νέων σε όλο το φάσμα πολλών οικονομικών τομέων. Σε έναν συγκεκριμένο τομέα, όπως αυτός της ενέργειας, παρέχεται εναλλακτικά η δυνατότητα φορολόγησης των επιβλαβών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα που παράγονται από ορυκτά καύσιμα και χρησιμοποίησης των εσόδων για την επιδότηση της υιοθέτησης καθαρότερων νέων τεχνολογιών, όπως οι ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, και της ενεργειακής απόδοσης, με στόχο την επίτευξη ενός πιο βιώσιμου ενεργειακού μείγματος, διατηρώντας ταυτόχρονα τον μέσο όρο των τιμών ή των λογαριασμών ενέργειας σε πιο προσιτά επίπεδα. Μπορεί να συμβάλει στην δημοσιονομική εξυγίανση, με μικρότερο αρνητικό αντίκτυπο στην οικονομική ανάπτυξη και απασχόληση απ' ό,τι άλλοι άμεσοι ή έμμεσοι φόροι. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θα πρέπει να διαδραματίσει συντονιστικό και καθοδηγητικό ρόλο στην προώθηση των αγορακεντρικών μέσων.

1.8 Η ΕΟΚΕ θεωρεί απαράδεκτο το γεγονός ότι αδικαιολόγητες, επιβλαβείς για το περιβάλλον δραστηριότητες εξακολουθούν να χρηματοδοτούνται στην ΕΕ τόσο άμεσα, από δημόσιους προϋπολογισμούς, όσο και έμμεσα, ως «εξωτερικό κόστος», δηλ. ως «κοινωνικό κόστος» με τη μορφή αρνητικών για την υγεία και το περιβάλλον επιπτώσεων, το οποίο δεν εσωτερικεύεται στις τιμές των προϊόντων, λόγω ανεπαρκούς εφαρμογής της αρχής «ο ρυπαίνων πληρώνει». Οι επιδοτήσεις αυτές στρεβλώνουν τα μηνύματα της αγοράς και παρεμποδίζουν την μετάβαση σε μια αποδοτική, από πλευράς πόρων, οικονομία χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών. Επί σειρά ετών, η ΕΕ είχε δεσμευτεί να καταργήσει σταδιακά τις επιβλαβείς για το περιβάλλον επιδοτήσεις και την εσωτερικεύση του εξωτερικού κόστους. Λαμβάνοντας υπόψη τον στόχο της Ευρωπαϊκής Ένωσης να καταργηθούν οι επιδοτήσεις αυτές έως το 2020, η ΕΟΚΕ ανησυχεί διότι οι δραστηριότητες για την επίτευξη του στόχου αυτού δεν είναι επαρκείς. Η ΕΟΚΕ ζητά από τα κράτη μέλη να καταρτίσουν κατάλογο και σχέδια δράσης για την κατάργηση των επιβλαβών για το περιβάλλον επιδοτήσεων, όπως προβλέπεται στον σχετικό στόχο. Η Επιτροπή θα πρέπει να αναλάβει, και σε αυτόν τον τομέα, τον συντονισμό και την προώθηση των σχετικών ενεργειών, π.χ. συμπεριλαμβάνοντάς τον στη διαδικασία του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου.

⁽¹⁾ SWD(2013) 439 final.

1.9 Η ηλιακή και η αιολική ενέργεια έχουν αισθητά λιγότερες δυσμενείς επιπτώσεις στο περιβάλλον από ό,τι η ενέργεια από ορυκτά καύσιμα. Οι καλύτερες μορφές παραγωγής καθαρής ενέργειας όχι μόνον δημιουργούν νέες θέσεις εργασίας, αλλά και λαμβάνουν υπόψη τόσο τα κοινωνικά και τα περιβαλλοντικά συμφέροντα όσο και τις ανάγκες των μελλοντικών γενεών, διατηρούν την παραγωγή στη βάση και περιορίζουν την εξάρτηση από εισαγωγές ενέργειας. Ωστόσο, η καθαρή ενέργεια δεν μπορεί να ανταγωνιστεί ισότιμα τους άλλους τύπους ενέργειας στην αγορά, καθότι η ενέργεια από ορυκτές πηγές και η πυρηνική ενέργεια λαμβάνουν πολύ περισσότερες επιδοτήσεις (άμεσες και έμμεσες) απ' ό,τι η ενέργεια από ανανεώσιμες πηγές. Η καθαρή ενέργεια χρειάζεται μια δίκαιη ευκαιρία ανάπτυξης, γεγονός που καθιστά απαραίτητη τη διαμόρφωση ισότιμων όρων ανταγωνισμού για την ενεργειακή παραγωγή.

1.10 Μολονότι ο γενικός στόχος της μετάβασης σε μια οικονομία χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών είναι ευρέως αποδεκτός, ο ρυθμός της μετάβασης αυτής και οι μέθοδοι που έχουν επιλεγεί εξακολουθούν να αποτελούν αντικείμενο έντονων συζητήσεων. Εκφράζονται ανησυχίες όσον αφορά την αδυναμία να αναγνωριστεί ο αντίκτυπος της οικονομικής ύφεσης και της κρίσης χρέους στην ικανότητα μόχλευσης της ευρωπαϊκής οικονομίας. Διατυπώνονται επίσης προβληματισμοί ότι η επιτάχυνση εφαρμογής των μέτρων μετάβασης, βραχυπρόθεσμα και μεσοπρόθεσμα, θα ζημιώσουν την ανταγωνιστική ικανότητα. Τέλος, παραμένει η διαφωνία ως προς τα θετικά οικονομικά οφέλη που θα αποφέρουν τα μέτρα μετάβασης, ενώ επικρατεί η αίσθηση ότι αγνοούνται οι αρνητικές συνέπειες. Η παρούσα γνωμοδότηση λαμβάνει υπό σημείωση αυτούς τους προβληματισμούς και αναγνωρίζει ότι θα αποτελέσουν αντικείμενο εκτενών συζητήσεων. Παρόλα αυτά, η ΕΟΚΕ καλεί την ΕΕ και τα κράτη μέλη να ενισχύσουν την αίσθηση του επείγοντος για μια επιτυχημένη πορεία προς χαμηλές εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα.

2. Εισαγωγή

2.1 Τα κράτη μέλη της ΕΕ δεν έχουν προβεί σε αρκετά αποφασιστικές ενέργειες σε ό,τι αφορά την προσαρμογή των οικονομιών τους για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής. Αρχικά, διεξήχθη στην ΕΕ ένα γενικός, ουσιαστικός διάλογος σχετικά με το κατά πόσο είναι αναγκαία η προσαρμογή της κοινωνίας στη βιώσιμη ανάπτυξη και την κλιματική αλλαγή. Το αποτέλεσμα ήταν η επίτευξη συμφωνίας σχετικά με την προώθηση της βιώσιμης ανάπτυξης, μέρος της οποίας είναι η μετάβαση σε μια πιο «πράσινη» οικονομία. Αυτός προσανατολισμός της πολιτικής διατυπώνεται σε αρκετά έγγραφα: στην «Στρατηγική για τη βιώσιμη ανάπτυξη» του 2011, που αναθεωρήθηκε το 2006· στο «Έβδομο πρόγραμμα δράσης για το περιβάλλον» στην εμβληματική πρωτοβουλία «Μία Ευρώπη που χρησιμοποιεί αποτελεσματικά τους πόρους», μέρος της στρατηγικής «Ευρώπη 2020» στον «Χάρτη πορείας για μια αποδοτική, από πλευράς πόρων, Ευρώπη» και στον «Χάρτη πορείας για τη μετάβαση σε μια ανταγωνιστική οικονομία χαμηλών επιπέδων ανθρακούχων εκπομπών το 2050». Η ΕΟΚΕ υποστήριξε τη φιλοδοξία αυτή σε διάφορες γνωμοδοτήσεις της.

2.2 Στη διάρκεια των τελευταίων πέντε ετών, όλα τα κράτη μέλη έχουν αντιμετωπίσει, σε μεγαλύτερο ή σε μικρότερο βαθμό, διάφορες προκλήσεις που προέκυψαν λόγω της τραπεζικής κρίσης και της κρίσης του δημόσιου χρέους, οι οποίες, με τη σειρά τους, επιδεινώθηκαν εξαιτίας της βαθιάς οικονομικής ύφεσης. Η εξέλιξη των οικιακών και των βιομηχανικών τιμών της ενέργειας, στο πλαίσιο των μέτρων λιτότητας και της μείωσης των τιμών ενέργειας του παγκόσμιου ανταγωνισμού, έχουν δημιουργήσει ερωτήματα σχετικά με τον τρόπο εφαρμογής της περιβαλλοντικής και της ενεργειακής πολιτικής της ΕΕ, λαμβανομένων υπόψη των δυνητικών αρνητικών παρεπόμενων συνεπειών. Η σημερινή κατάσταση είναι κρίσιμη και πρέπει να αντιμετωπιστεί. Τα αγορακεντρικά μέσα πρέπει να εφαρμοστούν, έτσι ώστε να αποφέρουν θετικά αποτελέσματα τόσο για τη διαμόρφωση μιας πιο «πράσινης» οικονομίας όσο και για τη στήριξη της οικονομικής ανάκαμψης.

2.3 Μολονότι το έναυσμα για τον σχετικό διάλογο αποτέλεσε, εν μέρει, η αλλαγή του κλίματος, η συζήτηση αφορά, επίσης, και την οικονομία και την πρόοδο που σημειώνει η κοινωνία. Η Ευρώπη μπορεί να αποκομίσει πολλά οφέλη από τη μετάβαση σε μια «πράσινη», χωρίς αποκλεισμούς οικονομία. Πρόσφατη μελέτη που διεξήγαγε η Επιτροπή επιβεβαιώνει ότι η ευρωπαϊκή βιομηχανία κατόρθωσε μέχρι σήμερα να διατηρήσει την παγκόσμια θέση της στην αγορά χάρη στα σχετικά χαμηλά επίπεδα ενεργειακής έντασης και στο υψηλό ποσοστό διείσδυσης των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας.⁽²⁾ Η ΕΟΚΕ έχει επισημάνει τις ευκαιρίες που μία οικονομία χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών προσφέρει για την ανάπτυξη νέων βιώσιμων επιχειρηματικών προτύπων και την υλοποίηση της βιομηχανικής μεταλλαγής.⁽³⁾ Μία επιτυχής, ταχεία μετάβαση δεν αποτελεί απλώς τεράστια πρόκληση· το «πράσινο» αυτό οικονομικό πρότυπο παρέχει, επίσης, στην ΕΕ την καλύτερη ευκαιρία να παραμείνει μια παγκόσμια οικονομική δύναμη. Συγχρόνως, εκφράζονται ανησυχίες ότι, σε βραχυπρόθεσμο χρονικό ορίζοντα, οι τιμές της ενέργειας συνιστούν έναν από τους παράγοντες που οδηγούν στην αποβιομηχανοποίηση και είναι σαφώς αναγκαίο να αντιμετωπιστούν αυτοί οι προβληματισμοί. Συγκεκριμένα, οι ενεργοβόρες βιομηχανίες πλήττονται από τις χαμηλές τιμές του φυσικού αερίου στις ΗΠΑ και στη Ρωσία. Ωστόσο, για την πλειοψηφία των βιομηχανικών κλάδων, το κόστος της ενέργειας επηρεάζει λιγότερο την ανταγωνιστικότητα από ό,τι η γενική παραγωγικότητα και το κόστος εργασίας. Η Επιτροπή κατέστησε την μετάβαση σε μια αποδοτική, από πλευράς πόρων, οικονομία χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών ένα από τα κεντρικά στοιχεία της εμβληματικής πρωτοβουλίας της για την προαγωγή μιας ισχυρότερης βιομηχανίας στην Ευρώπη.⁽⁴⁾ Εντούτοις, υπογραμμίζει πλέον ότι αυτή η μετάβαση πρέπει να υλοποιηθεί κατά τρόπο ώστε να συνυπολογίζονται η επικρατούσα οικονομική και πολιτική πραγματικότητα.⁽⁵⁾

⁽²⁾ Έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, *Energy Economic Developments in Europe, European Economy* 1/2014.

⁽³⁾ Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα *Επιχειρηματικά μοντέλα βιώσιμης ανάπτυξης, χαμηλές ανθρακούχες εκπομπές και βιομηχανικές μεταλλαγές*, ΕΕ C 133/8, 9.5.2013.

⁽⁴⁾ Ανακοίνωση της Επιτροπής με θέμα «Μια ισχυρότερη ευρωπαϊκή βιομηχανία για την ανάπτυξη και την οικονομική ανάκαμψη» COM(2012) 582 final.

⁽⁵⁾ Ανακοίνωση της Επιτροπής με θέμα «Πλαίσιο πολιτικής για το κλίμα και την ενέργεια κατά την περίοδο από το 2020 έως το 2030» [COM (2014) 15]

2.4 Είναι βέβαιο ότι η μετάβαση σε μια οικονομία χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών θα αυξήσει την ενεργειακή ασφάλεια της Ευρώπης. Η Ευρώπη εισάγει σήμερα πετρέλαιο και αέριο αξίας άνω των 500 δισ. ευρώ ετησίως, εν μέρει από περιοχές που χαρακτηρίζονται από πολιτική αστάθεια. Εάν οι εισαγωγές καυσίμων αντικατασταθούν με ενέργεια χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών, η οποία παράγεται στην ΕΕ, αυτό θα αύξανε την ανθεκτικότητα της ευρωπαϊκής οικονομίας και θα συνέβαλε στη διατήρηση των αλυσίδων προστιθέμενης αξίας στην Ευρώπη. Εάν η μετάβαση επιτευχθεί εγκαίρως, με έξυπνη διαχείριση του ρυθμού αλλαγής και με την κατάλληλη ισορροπία μεταξύ οικονομικών, οικολογικών και κοινωνικών ενδιαφερόντων, μπορεί να διαδραματίσει κείμενο ρόλο στην έξοδο από την τρέχουσα κρίση.

2.5 Η μετάβαση αυτή δεν θα πρέπει να ζημιώσει την ευρωπαϊκή ανταγωνιστικότητα και η βασική απαίτηση συνίσταται στην επίτευξη υψηλότερου επιπέδου οικονομικής δραστηριότητας με τη συμμετοχή περισσότερων επιχειρήσεων σε πιο πολλούς τομείς και την αύξηση της απασχόλησης. Στο πλαίσιο αυτό, δεν μπορεί να αγνοηθεί ο αντίκτυπος της οικονομικά προσιτής ενέργειας, κυρίως του σχιστολιθικού φυσικού αερίου, το οποίο γνωρίζει πρωτοφανή αναβίωση στη βιομηχανία των ΗΠΑ. Η οικονομία της ΕΕ κάνει έκκληση για μια συγκρίσιμη βιομηχανική αναγέννηση, ούτως ώστε να επιστρέψει ο κόσμος στην εργασία και να αυξηθούν τα φορολογικά έσοδα. Για αυτήν την αναγέννηση απαιτείται μια ενεργειακή πολιτική της ΕΕ, η οποία θα χαρακτηρίζεται από μεγαλύτερη βεβαιότητα και ικανότητα ανταπόκρισης στις παγκόσμιες πιέσεις, διατηρώντας, ταυτόχρονα, το γενικό πρόγραμμα μετάβασης προς μια οικονομία με χαμηλές ανθρακούχες εκπομπές.

2.6 Ο στόχος που έχει θέσει η ΕΕ είναι η μείωση, έως το 2050, των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα κατά 80 %-95 % σε σύγκριση με το 1990. Η Επιτροπή εκτιμά ότι, για να μπορέσει ο στόχος αυτός να γίνει πραγματικότητα, θα πρέπει κάθε χρόνο ένα 1,5 % επιπλέον του ΑΕγχΠ της ΕΕ να επενδύεται υπέρ της μετάβασης σε μια οικονομία χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών. Εάν δεν αναληφθεί καμία ενέργεια, η Επιτροπή εκτιμά ότι το κόστος θα ανέλθει σε 50 δισ. ευρώ ετησίως. Εντούτοις, για δεκάδες εκατομμύρια πολιτών της ΕΕ, οι οποίοι είναι άνεργοι ή πλήττονται από την υποβάθμιση του βιοτικού του επιπέδου, αυτό το «μελλοντικό κόστος» είναι πολύ λιγότερο πραγματικό απ' ό,τι οι σημερινές τους δυσκολίες. Εάν δεν μεριμνήσουμε για την επίλυση αυτής της εμφανούς σύγκρουσης, η επίτευξη του στόχου ενδέχεται να απαιτήσει περισσότερο χρόνο και χρήμα.

2.7 Η φιλοδοξία και οι ρυθμίσεις συνίστανται κυρίως από λόγια, οι πολιτικές βασίζονται σε έργα. Στο πλαίσιο αυτών των στόχων, δεν έχουν αναληφθεί αρκετές ενέργειες. Οι λόγοι είναι πολλοί: η χρηματοπιστωτική κρίση, η απουσία δράσης και οι ανατροπές πολιτικής εκ μέρους των κρατών μελών, καθώς και η αντίδραση από την πετρελαϊκή βιομηχανία και τη βιομηχανία φυσικού αερίου. Πέραν τούτου, υπάρχουν ουσιαστικές αβεβαιότητες και προσαρμογές, οι οποίες προκαλούνται λόγω του απρόβλεπτου αντίκτυπου των νέων εξελίξεων ή περιστάσεων, για παράδειγμα, η ταχεία ανάπτυξη της εξόρυξης σχιστολιθικού φυσικού αερίου στις ΗΠΑ και το ατύχημα στη Φουκουσίμα. Οι επακόλουθες ταλαντευόμενες πολιτικές δεν παρέχουν το αναγκαίο σταθερό και προβλέψιμο πλαίσιο. Για να συνεχιστεί δίχως καθυστέρηση η διαδικασία μετάβασης, πρέπει να εξισορροπήσουμε την πολιτική ευελιξία με τις απαραίτητες δεσμεύσεις για μακροπρόθεσμες επενδύσεις και να εφαρμόσουμε μια σειρά υποστηρικτικών αγορακεντρικών μέσων. Προς τούτου, απαιτείται εντατικός διάλογος μεταξύ όλων των ενδιαφερόμενων φορέων της ενεργειακής αλυσίδας: τα ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα, τα κράτη μέλη, η βιομηχανία και το ευρύ κοινό.

2.8 Όπως όλες οι αγορές, έτσι και η αγορά ενέργειας ανταποκρίνεται στα μηνύματα που έχουν σχέση με την τιμολόγηση εντός του ισχύοντος ρυθμιστικού πλαισίου. Εάν η αγορά ενέργειας δεν εξασφαλίσει το ενεργειακό μείγμα που προβλέπεται στο σχέδιο μετάβασης, τότε τα μηνύματα όσον αφορά τις τιμές είναι εσφαλμένα. Ασφαλώς, τα μηνύματα μπορούν να τροποποιηθούν, πρέπει, ωστόσο, να διασφαλιστεί ότι οι οικονομικοί και οι κοινωνικοί ενδιαφερόμενοι φορείς δεν ζημιώνονται σοβαρά.

2.9 Η μετάβαση σε μία οικονομία χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών θα πρέπει, επίσης, να λάβει υπόψη τον κοινωνικό αντίκτυπο, ιδιαίτερα μάλιστα τον αντίκτυπο στην απασχόληση. Η Επιτροπή έχει δηλώσει ότι η αύξηση των θέσεων εργασίας στην πράσινη οικονομία παρουσίασε θετικές τάσεις καθόλη τη διάρκεια της οικονομικής ύφεσης και αυτή η εξέλιξη προβλέπεται να παραμείνει αρκετά ισχυρή. Μόνον στους τομείς της ενεργειακής απόδοσης και των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας θα μπορούσαν να δημιουργηθούν μέχρι το 2020 5 εκατομμύρια θέσεις εργασίας ⁽⁶⁾.

Για να είναι δίκαιη η μετάβαση, χρειάζονται ενεργές πολιτικές απασχόλησης, ώστε να εξασφαλίζεται η προσφορά αξιοπρεπών θέσεων απασχόλησης. Καθοριστικό στοιχείο για την επίτευξη αυτού του στόχου είναι μια οικονομική αναγέννηση σε συνδυασμό με τις συναφείς απαιτήσεις όσον αφορά τις πολιτικές, τις υποδομές και τις αγορές ενέργειας. Θα πρέπει να εξεταστούν με προσοχή ο αντίκτυπος στα νοικοκυριά με χαμηλό εισόδημα και οι τιμές ενέργειας. Επιπλέον, στην ενεργειακή αγορά, οι τιμές ενέργειας συχνά δεν αντανακλούν ορθά το πραγματικό κόστος των διαφόρων πηγών ενέργειας. Σε αντίθεση με αυτό που συμβαίνει στην περίπτωση του κόστους της ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές, πολλά από τα στοιχεία του κόστους της συμβατικής ενέργειας δεν αναφέρονται ένα προς ένα στις τιμές ενέργειας και δεν καταβάλλονται ξεχωριστά κατά την πληρωμή των λογαριασμών ενέργειας: αντίθετα, εμφανίζονται στους κρατικούς προϋπολογισμούς με τη μορφή επιδοτήσεων, ενώ το εξωτερικό κόστος τους, που εκφράζεται σε αρνητικές επιπτώσεις στην υγεία και στο περιβάλλον, αποκρύπτεται.

⁽⁶⁾ Ανακοίνωση της Επιτροπής με θέμα «Στοχεύοντας σε μια ανάκαμψη με άφθονες θέσεις απασχόλησης» COM (2012) 173 final.

2.10 Το σύνθετο πεδίο των τιμών της ενέργειας και ο αντίκτυπος του κόστους τόσο στους οικιακούς όσο και στους βιομηχανικούς καταναλωτές εξετάστηκε στην ανακοίνωση της Επιτροπής με θέμα «Τιμές και κόστος ενέργειας στην Ευρώπη». ⁽⁷⁾ Ένα από τα συμπεράσματα είναι ότι τα μέτρα που χρηματοδοτούνται από «τη συνιστώσα των τιμών που αφορά τις εισφορές και τους φόρους της ενεργειακής πολιτικής», η οποία σημείωσε τη μεγαλύτερη αύξηση τα τελευταία χρόνια, πρέπει να εφαρμοστεί με όσο το δυνατόν πιο αποτελεσματικό τρόπο ως προς το κόστος.

3. Αγορακεντρικά μέσα

3.1 Γενικές παρατηρήσεις

3.1.1 Μεγάλο μέρος του ρυθμιστικού πλαισίου της ΕΕ έχει σχεδιαστεί με σκοπό τη μείωση των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα. Από μόνο του ένα ρυθμιστικό πλαίσιο δεν αρκεί για να μπορέσει να υποστηλωθεί η διαδικασία μετάβασης χρειάζονται δημοσιονομικά και οικονομικά κίνητρα που να βασίζονται σε μία προσέγγιση του τύπου «ανταμοιβή και τιμωρία». Στη διαδικασία αυτή σημαντικό ρόλο έχουν να διαδραματίσουν τα οικονομικά και τα δημοσιονομικά μέσα της αγοράς, όπως είναι οι περιβαλλοντικοί φόροι, η εμπορία εκπομπών και η μεταρρύθμιση των επιδοτήσεων ⁽⁸⁾.

3.1.2 Τα μέσα αυτά μπορούν να τροποποιήσουν το αποτέλεσμα των δραστηριοτήτων της αγοράς, δεδομένου ότι βελτιώνουν το σύστημα των μηνυμάτων μέσω των τιμών, εσωτερικεύοντας το εξωτερικό κόστος και εξασφαλίζουν μεγαλύτερη ευελιξία και στήριξη στις επιχειρήσεις για την επίτευξη των στόχων τους, ενθαρρύνοντας, συγχρόνως, την αποδοτικότητα και την καινοτομία.

3.1.3 Η ΕΕ και τα κράτη μέλη έχουν αναπτύξει ορισμένα μέσα, όπως η περιβαλλοντική φορολογική μεταρρύθμιση, η σταδιακή κατάργηση των επιβλαβών επιδοτήσεων, η εμπορία εκπομπών, η προώθηση της ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές και οι οικολογικές δημόσιες συμβάσεις. Τα διαθέσιμα μέσα μπορούν, καταρχήν, να επιτύχουν τους στόχους τους. Τα προβλήματα εντοπίζονται στην ενσωμάτωση των μέσων αυτών στη νομοθεσία, την κατάλληλη εφαρμογή, τον έλεγχο και την επιβολή τους, καθώς και στην εξασφάλιση της υποστήριξης εκ μέρους των πολιτών. Εάν η αλυσίδα αυτή δεν αναπτυχθεί επαρκώς, υπάρχει πραγματικός κίνδυνος τα μέσα να μην λειτουργήσουν όπως πρέπει και να οδηγήσουν σε αποτελέσματα κατώτερα των επιδιωκόμενων, προκαλώντας, ταυτόχρονα, υπερβολικό κόστος για τα νοικοκυριά και τη βιομηχανία. Οι διαφορές του κόστους ενέργειας μεταξύ των κρατών μελών καταδεικνύουν με εντυπωσιακό τρόπο το μέγεθος αυτής της έλλειψης συνοχής.

3.1.4 Εάν η ΕΕ επιθυμεί να επιτύχει τους χαμηλούς στόχους που έχει θέσει όσον αφορά τις ανθρακούχες εκπομπές, πρέπει να επιταχύνει τη σχετική διαδικασία και να αποκτήσει την εύνοια της κοινής γνώμης. Πρέπει να επιδιώξουμε δυναμικότερα την εξοικονόμηση ενέργειας και να αντικαταστήσουμε την ενέργεια από ορυκτά καύσιμα με ενέργεια από ανανεώσιμες πηγές, καθώς και τα δύο αυτά στοιχεία αποτελούν καθοριστικούς παράγοντες της μετάβασης σε μια «πράσινη» οικονομία. Κατά τη μετάβαση από την ενέργεια από συμβατικά ορυκτά καύσιμα στην ενέργεια από ανανεώσιμες πηγές, πρέπει να υπάρξει επίσης μέριμνα για εναλλακτικά εφεδρικά καύσιμα και ενδιάμεσα στάδια, με τη χρήση, για παράδειγμα, φυσικού αερίου ή πυρηνικής ενέργειας. Ο τρόπος με τον οποίο τα κράτη μέλη κάνουν χρήση των διαθέσιμων μέσων δεν καταλήγει στην παροχή ισχυρών κινήτρων που θα επέτρεπαν στην αγορά να λειτουργεί αποτελεσματικότερα. Σημαντικά μέσα όπως οι περιβαλλοντικοί φόροι δεν χρησιμοποιούνται σε επαρκή βαθμό.

Αυτό οφείλεται σε μεγάλο βαθμό στο γεγονός ότι το διαθέσιμο σε κάθε κράτος μέλος ενεργειακό μείγμα διαφέρει σημαντικά σε συνάρτηση με τη γεωγραφία, το κλίμα, τους φυσικούς πόρους και την ιστορία. Τα σχέδια δράσης των κρατών μελών για τη μείωση των εκπομπών CO₂ είναι φυσικό να διαφέρουν αναλόγως.

3.1.5 Η ΕΟΚΕ είναι της γνώμης ότι οι ανανεώσιμες πηγές ενέργειας θα πρέπει να αποτελούν συνιστώσα του ενεργειακού μείγματος και να θεωρούνται μείζονα προτεραιότητα, κατά τρόπο ώστε να διασφαλίζεται ότι οι ενεργειακές πολιτικές προάγουν την οικονομική ανάπτυξη και, συγχρόνως, τη μετάβαση σε μια οικονομία χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα. Ακόμη και υπό αυτές τις συνθήκες, και παρά το γεγονός ότι οι περιστάσεις διαφέρουν από το ένα κράτος μέλος στο άλλο, η ΕΟΚΕ ανυπομονεί να δει την ολοκλήρωση των διευρωπαϊκών ενεργειακών δικτύων όσο το δυνατόν γρηγορότερα. Αυτές οι συνδέσεις μπορούν να προσθέσουν έναν πολύτιμο συμπληρωματικό πόρο σε όλες τις εθνικές στρατηγικές.

3.1.6 Η περιβαλλοντική πολιτική θα πρέπει να συνδέεται στενά με άλλους τομείς πολιτικής. Η αποκεντρωμένη παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας σε αγροτικές περιοχές μπορεί να δημιουργήσει πολλές επιπλέον θέσεις εργασίας. Εάν η περιβαλλοντική πολιτική συνδεθεί με την περιφερειακή πολιτική και τους πόρους της, η ποιότητα ζωής στις αγροτικές περιοχές θα μπορούσε να βελτιωθεί σημαντικά.

⁽⁷⁾ Ανακοίνωση της Επιτροπής με θέμα «Τιμές και κόστος ενέργειας στην Ευρώπη» COM (2014) 21 final

⁽⁸⁾ Πράσινη βίβλος με θέμα «Αγορακεντρικά μέσα για το περιβάλλον» COM(2007) 140 final.

3.2 Περιβαλλοντικοί φόροι

3.2.1 Η ιδέα στην οποία βασίζονται τέτοιου είδους φόροι είναι ότι θα πρέπει να καταβάλλεται ένα τίμημα για τις οικονομικές δραστηριότητες που ρυπαίνουν το περιβάλλον, βάσει της αρχής «ο ρυπαίνων πληρώνει», ώστε να καθίσταται σαφές το πραγματικό κόστος παραγωγής και κατανάλωσης που δεν αντανακλάται στις τιμές της αγοράς. Αυτή η προσέγγιση υιοθετήθηκε, π.χ., στην Πολωνία, όπου οι ρυπαίνουσες επιχειρήσεις υποχρεούνται να καταβάλλουν ένα χρηματικό ποσό στο Εθνικό Ταμείο για την Προστασία του Περιβάλλοντος και τη Διαχείριση των Υδάτων, μέσα από το οποίο χρηματοδοτούνται πρωτοβουλίες για προγράμματα αειφορίας. Το δικαίωμα της επιβολής άμεσης ή έμμεσης φορολογίας στην ΕΕ επαφίεται στα κράτη μέλη. Μόνον λίγα κράτη μέλη προβλέπουν την επιβολή περιβαλλοντικών φόρων –υπάρχουν ορισμένα καλά παραδείγματα (π.χ. στη Φινλανδία, τη Σουηδία, τη Δανία, τις Κάτω Χώρες, τη Γερμανία, το Ηνωμένο Βασίλειο, τη Σλοβενία και την Εσθονία). Το ύψος της μετακύλισης της φορολογικής επιβάρυνσης ποικίλλει από κράτος μέλος σε κράτος μέλος –εκτιμάται ότι ανέρχεται, συνολικά, σε ποσό υψηλότερο των 25 δισ. ευρώ ετησίως⁽⁹⁾.

3.2.2 Παρά την επιτυχία των περιβαλλοντικών φόρων σε ορισμένα κράτη μέλη, η περιβαλλοντική φορολογική μεταρρύθμιση δεν κατορθώνει να αναπτύξει το πλήρες δυναμικό της και να επιφέρει ευρεία αλλαγή στις φορολογικές πολιτικές. Πρέπει να τονιστεί ότι η περιβαλλοντική φορολογική μεταρρύθμιση προσφέρει τεράστιες ευκαιρίες, ιδιαίτερα ως μέρος μέτρων για την επαναδημιουργία θέσεων εργασίας. Εάν το σύνθημα της Επιτρόπου Hedegaard «Φορολογείστε αυτό που καίτε, όχι αυτό που κερδίζετε» γίνει πράξη και οι φορολογικές επιβαρύνσεις μετακυλιστούν από την εργασία στη χρήση των πόρων, το κόστος εργασίας για τους εργοδότες θα μειωθεί και η δημιουργία νέων θέσεων εργασίας θα διευκολυνθεί, όχι μόνον σε «πράσινους» εξειδικευμένες αγορές, αλλά σε όλο το φάσμα πολλών οικονομικών τομέων. Η περιβαλλοντική φορολογική μεταρρύθμιση θα πρέπει να αποτελέσει τον ακρογωνιαίο λίθο της απαιτούμενης γενικής αναδιάρθρωσης των δημοσίων οικονομικών με που θα αποσκοπεί στη δημοσιονομική εξυγίανση. Φυσικά, μία μεταρρύθμιση αυτού του είδους ενδέχεται να μην αυξήσει τη συνολική φορολογική επιβάρυνση, θα πρέπει δε να είναι οικονομικά αποδοτική και οικολογικά αποτελεσματική. Θα πρέπει να αποφευχθούν αυξήσεις του κόστους της ενέργειας που υπερβαίνουν τα περιθώρια εξοικονόμησης κόστους μέσω δράσεων ενεργειακής απόδοσης.

3.2.3 Η περιβαλλοντική φορολογική μεταρρύθμιση μπορεί, επίσης, να συνεισφέρει στην κάλυψη των ελλειμμάτων προϋπολογισμών. Οι περιβαλλοντικοί φόροι μπορούν να συμβάλουν στην δημοσιονομική εξυγίανση, έχοντας ταυτόχρονα μικρότερο αρνητικό αντίκτυπο στην οικονομική ανάπτυξη και στην απασχόληση από άλλους άμεσους ή έμμεσους φόρους, όπως ο φόρος εισοδήματος ή ο ΦΠΑ⁽¹⁰⁾. Η Επιτροπή θα πρέπει να επιταχύνει την προσέγγισή της και να αρχίσει να εξετάζει τα οφέλη των περιβαλλοντικών φορολογικών μεταρρυθμίσεων στην Ετήσια Επισκόπηση της Ανάπτυξης και στη διαδικασία του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου.

3.3 Σταδιακή κατάργηση των επιζήμιων επιδοτήσεων

3.3.1 Η ΕΕ σκοπεύει να προβεί σε σταδιακή κατάργηση των επιβλαβών για το περιβάλλον επιδοτήσεων έως το 2020⁽¹¹⁾. Η Επιτροπή υποσχέθηκε να το πράξει το 2006 και το 2009. Επίσης, το 2009, κατά τη σύνοδο κορυφής της ομάδας G-20 συμφωνήθηκε να αρχίσει η σταδιακή κατάργηση «[των] επιζήμι[ων] και αναποτελεσματικ[ών] επιδοτήσε[ων] των ορυκτών καυσίμων, οι οποίες ενθαρρύνουν την σπάταλη κατανάλωση και υπονομεύουν την αειφόρο ανάπτυξη». Η δέσμευση αυτή αποτέλεσε, επίσης, μέρος της οικονομικής συνεργασίας Ασίας-Ειρηνικού και στα αποτελέσματα της διάσκεψης του Ρίο+20. Παρ' όλες αυτές τις υποσχέσεις, ελάχιστα έχουν γίνει μέχρι σήμερα σε αυτόν τον τομέα.

3.3.2 Σε παγκόσμια κλίμακα, ο ΟΟΣΑ έχει προβεί στη σύνταξη έκθεσης σχετικά με τις επιβλαβείς για το περιβάλλον επιδοτήσεις στα κράτη μέλη: η άμεση δημοσιονομική στήριξη σε συνδυασμό με τις ευνοϊκές φορολογικές ρυθμίσεις για τα ορυκτά καύσιμα έχουν συνολικό κόστος, σε διεθνή κλίμακα, από 55 έως 90 δισ. δολάρια ΗΠΑ ετησίως⁽¹²⁾. Ο Διεθνής Οργανισμός Ενέργειας υπολογίζει ότι οι επιδοτήσεις υπέρ των ορυκτών καυσίμων ανέρχονται παγκοσμίως σε 523 δισ. δολάρια ετησίως και τις ονομάζει «ο υπ' αριθμόν ένα δημόσιος εχθρός»⁽¹³⁾. Η Παγκόσμια Τράπεζα εκτιμά ότι οι ετήσιες επιδοτήσεις υπέρ των ορυκτών καυσίμων ανέρχονται σε 775 δισ. δολάρια ΗΠΑ ετησίως. Εάν οι πολιτικές δεν αλλάξουν, οι επιδοτήσεις αυτές θα εκτοξευθούν στα ύψη μέσα σε ελάχιστα χρόνια και θα προκαλέσουν πολλά πρόσθετα προβλήματα. Η σταδιακή κατάργηση των επιδοτήσεων αυτών έως το 2020 θα μειώσει σημαντικά τη ζήτηση ενέργειας και θα περιορίσει τις εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα κατά 1,7 γιγατόνους, και, παράλληλα, θα επιτρέψει να προκύψουν επιπλέον έσοδα για τις κυβερνήσεις.

⁽⁹⁾ Ινστιτούτο Ευρωπαϊκής Περιβαλλοντικής Πολιτικής (IEΠΠ), *Reforming environmental taxes and harmful subsidies: challenges and opportunities*, σελ. 6.

⁽¹⁰⁾ Vivid Economics, *Carbon taxation and fiscal consolidation: the potential of carbon pricing to reduce Europe's fiscal deficits*· έκθεση η οποία καταρτίστηκε για λογαριασμό του Ευρωπαϊκού Ιδρύματος για το Κλίμα και της Green Budget Europe, Μάιος 2012.

⁽¹¹⁾ Απόφαση αριθ. 1356/2013/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 20ής Νοεμβρίου 2013 σχετικά με γενικό ενωσιακό πρόγραμμα δράσης για το περιβάλλον έως το 2020.

⁽¹²⁾ *Fossil fuel subsidies billions up in smoke?*, 2013.

⁽¹³⁾ Ευρωπαϊκή Ένωση Αιολικής Ενέργειας, Ανακοίνωση τύπου της 4.2.2013.

3.3.3 Δεν υπάρχουν μέχρι σήμερα πλήρη στοιχεία σχετικά με τις επιδοτήσεις υπέρ των ορυκτών καυσίμων στην ΕΕ: οι αριθμοί που παρέχουν οι διάφορες πηγές διαφέρουν. Η γενική εικόνα είναι ότι επιδοτούνται υπερβολικά πολύ. Στο επίπεδο της ΕΕ, τα ορυκτά καύσιμα επιδοτούνται με ποσό έως 68,8 δισ. ευρώ ετησίως, στο οποίο περιλαμβάνονται 26 δισ. ευρώ με τη μορφή άμεσων επιδοτήσεων και έως 42,8 δισ. ευρώ που τα κράτη μέλη και οι πολίτες οφείλουν να καταβάλλουν για την αντιστάθμιση των αρνητικών επιπτώσεων στην κοινωνία και την υγεία (¹⁴). Οι περιβαλλοντικά επιβλαβείς επιδοτήσεις δεν καθιερώθηκαν με σκοπό να βλάψουν εκ προθέσεως την υγεία ή το περιβάλλον, αλλά είχαν άλλους θετικούς στόχους, όπως η εξασφάλιση φθηνής ενέργειας από τοπικές πηγές ή η δημιουργία θέσεων εργασίας. Η ΕΟΚΕ προτρέπει τα κράτη μέλη να εκτιμήσουν εάν και κατά πόσο επιθυμούν ακόμη να υποστηρίξουν αυτούς τους στόχους και, εάν ναι, πώς αυτό μπορεί να επιτευχθεί κατά τρόπο φιλικό προς το περιβάλλον. Ένα πρώτο βήμα θα μπορούσε να γίνει με την κατάρτιση καταλόγου απογραφής της ΕΕ για την απόκτηση γενικής εικόνας σχετικά με τις εν λόγω επιδοτήσεις.

3.3.4 Επιπλέον των άμεσων επιδοτήσεων από δημόσιους προϋπολογισμούς και του εξωτερικού κόστους που αντιπροσωπεύουν οι δαπάνες υγείας, θα πρέπει να ληφθεί υπόψη και το πρόσθετο εξωτερικό κόστος που προκύπτει από τις αρνητικές επιπτώσεις της καύσης ορυκτών καυσίμων στο περιβάλλον, όπως το κόστος που απορρέει από την ζημία που υφίσταται το περιβάλλον και από τις ισχυρές καταιγίδες και σοβαρές πλημμύρες που προκαλούνται εξαιτίας της υπερθέρμανσης του πλανήτη. Το «εξωτερικό κόστος» αυτό είναι συνέπεια της ανεπαρκούς εφαρμογής της αρχής «ο ρυπαίνων πληρώνει». Η Ομοσπονδιακή Υπηρεσία Περιβάλλοντος της Γερμανίας εκτιμά ότι το εξωτερικό περιβαλλοντικό κόστος της παραγωγής άνθρακα ανέρχεται σε 80 ευρώ ανά τόνο εκπομπής διοξειδίου του άνθρακα (¹⁵) με επιπλέον επιβάρυνση της τάξης των 290 τρισεκατομμυρίων ευρώ, εάν ληφθεί υπόψη ότι 3,652 εκατομμύρια τόνοι εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα προκαλούνται από δραστηριότητες καύσης ορυκτών καυσίμων (¹⁶). Οι πυρηνικοί σταθμοί παραγωγής ενέργειας λαμβάνουν στην ΕΕ συνολικές επιδοτήσεις ύψους 35 δισ. ευρώ, δίχως να υπολογίζεται το κόστος της κάλυψης των κινδύνων ατυχήματος και της διάθεσης απορριμμάτων. Η ενέργεια από ανανεώσιμες πηγές λαμβάνει άμεσες επιδοτήσεις ύψους 30 δισ. ευρώ ετησίως.

3.3.5 Παρά τις ανισότητες αυτές, η τεχνολογία που συνδέεται με την ενέργεια από ανανεώσιμες πηγές αναπτύσσεται ταχέως: η τιμή της ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές έχει μειωθεί ραγδαία τα τελευταία χρόνια (η τιμή των ηλιακών συλλεκτών έχει μειωθεί κατά 85 %) και ο τομέας έχει δημιουργήσει πολλές νέες θέσεις εργασίας, ενώ η τιμή των ορυκτών καυσίμων παραμένει σταθερά υψηλή. Τον Οκτώβριο του 2013 κατεστημένα συμφέροντα στον τομέα της ενέργειας ζήτησαν να διακοπουν οι επιδοτήσεις υπέρ της ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές και να αυξηθούν οι επιδοτήσεις υπέρ της πυρηνικής ενέργειας. Εάν τα αιτήματα αυτά εισακουστούν, τότε ο τομέας της ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές δεν θα μπορέσει να ανταγωνιστεί άλλα συστήματα ενεργειακού εφοδιασμού, εξαιτίας της παντελούς απουσίας ισότιμων όρων ανταγωνισμού.

3.3.6 Δεν είναι όλες οι επιδοτήσεις επιβλαβείς. Στις περιπτώσεις κατά τις οποίες απαιτείται να αναπτυχθούν νέες τεχνολογίες για τη στήριξη της πιο βιώσιμης οικονομίας του μέλλοντος, η παροχή επιδοτήσεων μπορεί να αποδειχθεί χρήσιμη για την ενίσχυση της αρχικής έρευνας, ανάπτυξης και υποδομής μέχρι να εδραιωθούν οι νέες τεχνολογίες στην αγορά. Η στήριξη αυτή υπήρξε καθοριστικής σημασίας κατά τα πρώτα στάδια ανάπτυξης των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και θα πρέπει να συνεχιστεί έως την πλήρη παγίωσή τους ως ανταγωνιστικών πηγών ενέργειας για το μέλλον.

3.3.7 Σύμφωνα με τον «Χάρτη πορείας για μια αποδοτική, από πλευράς πόρων, Ευρώπη» τα κράτη μέλη θα έχουν προσδιορίσει, με βάση καθιερωμένες μεθοδολογίες, έως το 2012, τις πλέον σημαντικές από αυτές, θα έχουν καταρτίσει σχέδια και χρονοδιαγράμματα για την σταδιακή κατάργησή τους και θα έχουν υποβάλει σχετική έκθεση ως μέρος των εθνικών τους προγραμμάτων μεταρρυθμίσεων. Τα στάδια αυτά δεν έχουν τηρηθεί επαρκώς. Η ΕΟΚΕ ενθαρρύνει την Επιτροπή να επιταχύνει τις προσπάθειές της. Μία μελέτη του 2012 (¹⁷) της ΓΔ ENV παρουσιάζει μια επισκόπηση των επιβλαβών για το περιβάλλον επιδοτήσεων και άλλων μορφών ανάλογων επιχορηγήσεων που παρέχονται στο επίπεδο της ΕΕ και προτείνει έναν χάρτη πορείας για την αναθεώρησή τους. Η Επιτροπή θα πρέπει να εξετάσει το εργαλείο αυτό στο πλαίσιο του τρέχοντος Ευρωπαϊκού Εξαμήνου.

3.4 Εμπορία εκπομπών

3.4.1 Το σύστημα εμπορίας εκπομπών της ΕΕ, βασιζόμενο στην αρχή των ανωτάτων ορίων και της εμπορίας, αποτελεί το κύριο οικονομικό μέσο της ΕΕ με το οποίο επιδιώκεται ο περιορισμός των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου. Το σύστημα επινοήθηκε με σκοπό να παρασχεθεί στις εταιρείες ένα ισχυρό κίνητρο για να επενδύσουν στην πρόληψη της δημιουργίας εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου, παράλληλα δε τους αφήνει την ευχέρεια να το πράξουν με τον πλέον αποδοτικό γι' αυτές τρόπο.

(¹⁴) Τα στοιχεία σχετικά με τις άμεσες επιδοτήσεις προέρχονται από τον ΟΟΣΑ: *Inventory of Estimated Budgetary Support and Tax Expenditures for Fossil Fuels* (2013), και από το IVM/Ινστιτούτο Περιβαλλοντικών Σπουδών: *Budgetary support and tax expenditures for fossil fuels: an inventory for six non-OECD EU countries* (2013). Τα στοιχεία για τον αντίκτυπο στην υγεία προέρχονται από έκθεση της HEAL (Health and Environment Alliance), *The unpaid health bill – how coal power plants make us sick* (2013), σ. 25· πβλ. το άρθρο στην γερμανική εφημερίδα *Süddeutsche Zeitung* της 14.10.13: <http://www.sueddeutsche.de/wirtschaft/foerderung-der-energiebranche-oettinger-schoent-subventionsbericht-1.1793957>.

(¹⁵) Γερμανική Ομοσπονδιακή Υπηρεσία Περιβάλλοντος, *Schätzung der Umweltkosten in den Bereichen Energie und Verkehr*, 2012..

(¹⁶) Πηγή: *EU energy in figures – statistical pocketbook 2013*.

(¹⁷) Ινστιτούτο Ευρωπαϊκής Περιβαλλοντικής Επιτροπής, *Study supporting the phasing out of environmentally harmful subsidies*, Οκτώβριος 2012.

3.4.2 Το σύστημα εμπορίας εκπομπών της ΕΕ βρίσκεται σήμερα αντιμέτωπο με μία ανισορροπία προσφοράς-ζήτησης η οποία έχει ως αποτέλεσμα τα κίνητρα τιμής που παρέχονται να είναι ανεπαρκή για την κάλυψη των απαραίτητων υποδομών σε τεχνολογίες χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών. Το πλεόνασμα παροχής δικαιωμάτων εκπομπής είναι, σε μεγάλο βαθμό, αποτέλεσμα της μη αναμενόμενης σοβαρής οικονομικής κρίσης και της ευρείας χρήσης διεθνών πιστώσεων. Χρειάζεται επειγόντως μια διαρθρωτική μεταρρύθμιση του συστήματος εμπορίας εκπομπών, ούτως ώστε η περιβαλλοντική φορολογική μεταρρύθμιση να αποβεί ένα σοβαρό κίνητρο για την πραγματοποίηση επενδύσεων υπέρ της ενέργειας χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών. Το πλεόνασμα των δικαιωμάτων θα πρέπει να αποσυρθεί από την αγορά και τα υπόλοιπα δικαιώματα να συσχετιστούν με τους μελλοντικούς στόχους μείωσης των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα, που είναι απαραίτητοι για να εξασφαλιστεί η μετάβαση, το 2050, σε μία οικονομία χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών. Μία μεταρρύθμιση αυτού του είδους θα πρέπει, επίσης, να εξετάσει κατά πόσον αυτό είναι εφικτό από τεχνική και οικονομική άποψη για τις βιομηχανίες και, επίσης, να αξιολογήσει προσεκτικά την πιθανότητα μελλοντικών ανεπιθύμητων επιπτώσεων.

3.5 Διασυνοριακή προσαρμογή του άνθρακα

3.5.1 Πρέπει να υιοθετηθούν πρόσθετες πολιτικές για την αντιμετώπιση της «έκλυσης διοξειδίου του άνθρακα», όπως, λόγω χάρη, όπως η διασυνοριακή προσαρμογή του άνθρακα –ένα σύστημα που αποσκοπεί στη μείωση των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα, δημιουργώντας ταυτόχρονα ίσους όρους ανταγωνισμού. Σύμφωνα με το σύστημα αυτό η τιμή των εισαγόμενων αγαθών θα αυξάνεται στα σύνορα βάσει του υπολογισμού της μάζας των εκπομπών που προκύπτουν από την είσοδο των εν λόγω αγαθών. Πρότυπα που σκιαγραφούνται σε μία πρόσφατη μελέτη ⁽¹⁸⁾ αποδεικνύουν ότι η διασυνοριακή προσαρμογή του άνθρακα μπορεί να περιορίσει σημαντικά την έκλυση διοξειδίου του άνθρακα σε κίριους τομείς, αυξάνοντας ταυτόχρονα τα έσοδα.

3.5.2 Η υπό συζήτηση διασυνοριακή προσαρμογή του άνθρακα, ωστόσο, δεν χαιρεί, στην τρέχουσα μορφή της, της επιδοκμασίας ορισμένων σημαντικών εταίρων της ΕΕ και δεν θεωρείται ότι θα είναι εύκολα συμβατή με τους κανόνες του ΠΟΕ. Το θέμα αυτό πρέπει να αποτελέσει αντικείμενο διαπραγμάτευσης με τον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου (ΠΟΕ). Η Συνθήκη επιτρέπει την εξέταση τέτοιου είδους «μη εμπορικών» θεμάτων. Δεδομένης της απουσίας ύπαρξης διεθνούς συμφωνίας σχετικά με την τιμολόγηση του άνθρακα, δεν θα πρέπει να υποτιμάται η δυσκολία υλοποίησης αυτού του στόχου. Οι ανησυχίες αυτές θα μπορούσαν να αντιμετωπιστούν με τη βοήθεια ενός καλύτερου σχεδιασμού της διασυνοριακής προσαρμογής του άνθρακα. Εν ολίγοις, η διασυνοριακή προσαρμογή του άνθρακα δεν αποτελεί μέσο αντιντάμπινγκ, αλλά συνεισφορά σε μία βιώσιμη πολιτική για το κλίμα, με παγκόσμια εφαρμογή, εάν σχεδιαστεί κατάλληλα.

3.6 Προώθηση της βιώσιμης ενέργειας

3.6.1 Η προώθηση της ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές αποτελεί έναν από τους καθοριστικούς παράγοντες για τη μετάβαση σε μια οικονομία χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών — τα αγορακεντρικά μέσα προώθησης της παραγωγής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές μπορούν να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο στην συγκεκριμένη περίπτωση. Η εισαγωγή αυτών των μέσων επαφίεται στα κράτη μέλη — ορισμένα από αυτά έχουν επιλέξει διαφορετικά μέσα για την επιδότηση της ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές. Τα μέσα αυτά μπορούν να χωριστούν σε δύο κατηγορίες: επενδυτική στήριξη και επιχειρησιακή στήριξη, συμπεριλαμβανομένου ενός συστήματος καθορισμού των τιμών επαναγοράς. Εμπειρίες που αποκομίστηκαν σε διάφορα κράτη μέλη έδειξαν ότι το σύστημα αυτό είναι το πλέον αποτελεσματικό, καθώς οδήγησε στη μεγαλύτερη αύξηση της παραγωγής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές, εξασφαλίζοντας, συχνά, υψηλά ποσοστά απόδοσης των επενδύσεων.

3.6.2 Είναι, ωστόσο, σημαντικό τα τιμολόγια τροφοδότησης στο δίκτυο, που αποσκοπούν στη ενθάρρυνση της εγκατάστασης ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, να μην χρηματοδοτούνται μόνο με την αύξηση των τιμών ενέργειας όπως συνήθως, διότι υπάρχει κίνδυνος αρνητικής αντίδρασης της κοινής γνώμης έναντι τόσο των τιμολογίων όσο και των ίδιων των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας. Δυστυχώς, αυτό συνέβη ήδη σε πολλά μέρη, όπου η αρνητική αντίδραση είναι πολύ πραγματική. Απαιτούνται επειγόντως διορθωτικά μέτρα, για να εδραιωθεί η υποστήριξη της πράσινης επανάστασης από τους πολίτες.

3.6.3 Το γεγονός ότι τα κράτη μέλη διαθέτουν διαφορετικά συστήματα στήριξης είναι ένα από τα αίτια του κατακεραματισμού της ευρωπαϊκής αγοράς ενέργειας. Η ΕΟΚΕ τάσσεται υπέρ της χρήσης αγορακεντρικών συστημάτων τα οποία ευνοούν την ενσωμάτωση των εθνικών συστημάτων σε μία ευρωπαϊκή αγορά ενέργειας. Η χρήση μηχανισμών συνεργασίας, όπως αυτοί ορίζονται στην οδηγία για την ενέργεια από ανανεώσιμες πηγές του 2009, έχει επίσης εξαιρετικά μεγάλη σημασία για την αύξηση των συνεργιών στο επίπεδο της ΕΕ, μέσω της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας ⁽¹⁹⁾.

3.7 Τα αγορακεντρικά στον τομέα της αυτοκινητοβιομηχανίας

3.7.1 Σε γενικές γραμμές, ο τομέας της αυτοκινητοβιομηχανίας αποτελεί ένα καλό παράδειγμα για την επιτυχημένη εφαρμογή των αγορακεντρικών μέσων. Ο στόχος της μετάβασης εντοπίζεται στη μείωση και την οριστική κατάργηση της χρήσης των καυσίμων υδρογονανθράκων στον συγκεκριμένο τομέα. Η στρατηγική περιλαμβάνει τέσσερις άξονες: ρυθμίσεις, τεχνολογία, υποδομές και αγορακεντρικά μέσα. Οι ρυθμίσεις στη βελτίωση της απόδοσης των καυσίμων και στη μείωση των εκπομπών των νέων οχημάτων με κινητήρα εσωτερικής καύσης (internal combustion vehicles -ICV). Η τεχνολογία καθιστά εφικτή τη συμμόρφωση με τη νομοθεσία στον τομέα των υδρογονανθράκων και την ανάπτυξη ηλεκτρικών οχημάτων. Όταν διαδοθεί περισσότερο η χρήση των ηλεκτρικών οχημάτων, θα χρειαστεί η κατασκευή κατάλληλων υποδομών, στις οποίες θα συμπεριλαμβάνεται η εγκατάσταση σημείων φόρτισης με μετρητή, σταθμοί αλλαγής μπαταριών, κλπ. και οι οποίες, αρχικά, θα λειτουργούν παράλληλα με τις υφιστάμενες υποδομές εφοδιασμού σε υδρογονάνθρακες και, τελικά, θα τις αντικαταστήσουν. Καθώς σημειώνεται πρόοδος στους τρεις προαναφερόμενους άξονες, ρυθμίσεις, τεχνολογία και υποδομές, τα αγορακεντρικά μέσα μπορούν να διαδραματίσουν καθοριστικό ρόλο στη διαδικασία μετάβασης.

⁽¹⁸⁾ Vivid Economics, *Carbon taxation and fiscal consolidation: the potential of carbon pricing to reduce Europe's fiscal deficits*-έκθεση η οποία καταρτίστηκε για λογαριασμό του Ευρωπαϊκού Ιδρύματος για το Κλίμα και της Green Budget Europe, Μάιος 2012.

⁽¹⁹⁾ SWD(2012) 164 final [ΣτΜ: διαθέσιμο μόνον στα αγγλικά].

3.7.2 Την πλέον προφανή εφαρμογή των αγορακεντρικών μέσων συνιστά η προοδευτική αύξηση των φόρων επί των καυσίμων υδρογονανθράκων. Αυτό είχε ως συνέπεια, οι ιδιοκτήτες οχημάτων με κινητήρα εσωτερικής καύσης να στραφούν προς μικρότερα, αποδοτικότερα, από άποψη καυσίμων, οχήματα, προς τα δημόσια μέσα μεταφοράς και το ποδήλατο. Η φορολογία των οχημάτων με κινητήρα εσωτερικής καύσης έχει επίσης προσαρμοστεί, ούτως ώστε να ενθαρρύνεται η αγορά και η χρήση αποδοτικών, από πλευράς καυσίμων, οχημάτων, είτε με την επιβολή φόρων στις τιμές αγοράς ή ετήσιων φόρων επί της χρήσης των εν λόγω οχημάτων. Το ίδιο σύστημα διαφοροποιημένης φορολόγησης των οχημάτων χρησιμοποιείται και για την προώθηση των ηλεκτρικών οχημάτων, μολονότι εξακολουθούν να υπάρχουν πολλά άλλα εμπόδια στην καθιέρωση της ευρείας χρήσης αυτού του τύπου οχημάτων.

3.8 Οικολογικές δημόσιες συμβάσεις

3.8.1 Καθώς αντιπροσωπεύουν το 16 % του ΑΕγχΠ της ΕΕ, οι δημόσιες συμβάσεις αποτελούν μείζονα παράγοντα της αγοράς. Συνεπώς, οι οικολογικές δημόσιες συμβάσεις μπορούν να αποτελέσουν σημαντικό μέσο προώθησης των οικολογικών προϊόντων και υπηρεσιών. Με το «Σχέδιο δράσης για τη βιώσιμη παραγωγή και κατανάλωση» και την «Ανακοίνωση για τις οικολογικές δημόσιες συμβάσεις», η Επιτροπή έχει, τα τελευταία χρόνια, καταβάλει προσπάθειες για τη διαμόρφωση ενός γενικού συστήματος καθοδήγησης και στήριξης. Βασίζομενη σε μια αξιολόγηση της απόδοσης στην οποία προέβησαν τα κράτη μέλη, η Επιτροπή είχε θέσει τον ενδεικτικό στόχο έως το 2010 το 50 % όλων των δαπανών να έχει οικολογική διάσταση. Ο στόχος αυτός απέχει ακόμη πολύ από την επίτευξη του και θα πρέπει να τεθεί ως υψηλότερη προτεραιότητα στα σχέδια δράσης των κρατών μελών.

3.9 Επενδύσεις εκ μέρους του ιδιωτικού τομέα

3.9.1 Η μετάβαση σε πιο βιώσιμα πρότυπα παραγωγής και κατανάλωσης στον ενεργειακό και άλλους τομείς προϋποθέτει θεμελιώδη αναδιάρθρωση της οικονομίας, η οποία δεν μπορεί να επιτευχθεί μόνο από τις κυβερνήσεις και τις κυβερνητικές πολιτικές. Απαιτείται δέσμευση του συνόλου της κοινωνίας για την αντιμετώπιση αυτών των θεμάτων, και ευρύς συνεργατικός διάλογος με όλα τα εμπλεκόμενα συμφέροντα για την ανάπτυξη συναίνεσης και δέσμευσης προς επίτευξη των απαιτούμενων μεταβολών. Σύμφωνα με τον «Χάρτη πορείας για τη μετάβαση σε μια οικονομία χαμηλών επιπέδων ανθρακούχων εκπομπών», ο δημόσιος και ο ιδιωτικός τομέας θα πρέπει να επενδύουν από κοινού 270 δισ. ευρώ επιπλέον ετησίως κατά τις επόμενες τέσσερις δεκαετίες. Αυτό ισοδυναμεί, περίπου, με ποσοστό 1,5 % του ΑΕγχΠ επιπλέον του επιπέδου των επενδύσεων του 2009, που αντιστοιχούσε στο 19 % του ΑΕγχΠ. Το ένα τρίτο αυτών των επενδύσεων μπορεί να χρηματοδοτηθεί με δημόσιους δημοσιονομικούς πόρους, το υπόλοιπο θα πρέπει να αντληθεί από τον ιδιωτικό τομέα. Πρόκειται για μακροπρόθεσμες επενδύσεις· κατά την Επιτροπή, η επένδυση αυτή αποτελεί βασική πρόκληση, θα επιτρέψει δε στην ΕΕ να αποκτήσει μian έξυπνη, βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς οικονομία, π.χ. με τη βοήθεια ευρωπαϊκών μακροπρόθεσμων επενδυτικών κεφαλαίων (ΕΜΕΚ) και τον Μηχανισμό «Συνδέοντας την Ευρώπη» (ΜΣΕ).

3.9.2 Όπως συνέστησε ο ΟΟΣΑ σε ένα Έγγραφο εργασίας για το περιβάλλον, για να καταστεί δυνατή η πραγματοποίηση επενδύσεων υπέρ μιας ενέργειας χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών, μιας ευπροσάρμοστης υποδομής και μιας φιλικής προς το περιβάλλον ανάπτυξης, οι κυβερνήσεις θα πρέπει να αναπτύξουν συνεκτικά στρατηγικά σχέδια υποδομής, τα οποία να συσχετίζονται στενά με εθνικούς στόχους σχετικούς με την αλλαγή του κλίματος. Η Επιτροπή θα πρέπει επίσης να αναζητήσει ευκαιρίες δημιουργίας ενός τέτοιου επενδυτικού κλίματος για τα ΕΜΕΚ σε συνάρτηση με ένα βιώσιμο μέλλον. Ως προς το ζήτημα αυτό, οι επενδυτικές προτεραιότητες που θα έχουν τεθεί για τον Μηχανισμό «Συνδέοντας την Ευρώπη» και τα ευρωπαϊκά μακροπρόθεσμα επενδυτικά κεφάλαια θα πρέπει να είναι συνεπείς προς τους στόχους του «Χάρτη πορείας για τη μετάβαση σε μια ανταγωνιστική οικονομία χαμηλών επιπέδων ανθρακούχων εκπομπών το 2050» και του χάρτη πορείας για την ενέργεια, της στρατηγικής για την προσαρμογή και της υπό συζήτηση δέσμης μέτρων για το κλίμα και την ενέργεια με ορίζοντα το 2030.

3.9.3 Τα κεφάλαια αυτού του είδους μπορούν να διευκολύνουν τον τύπο αυτό επενδύσεων. Εξάλλου, καθώς η μακροπρόθεσμη ωρίμανση των προς χρηματοδότηση στοιχείων του ενεργητικού ευθυγραμμίζεται με τα στοιχεία του παθητικού των θεσμικών επενδυτών, οι τύποι αυτοί κεφαλαίων έχουν, μεταξύ άλλων, τη δυνατότητα να προσελκύσουν πόρους από την αγορά κεφαλαίων, υπό την προϋπόθεση, φυσικά, ότι οι επενδύσεις αυτές είναι ελκυστικές, δηλ. ότι οι κίνδυνοι — ιδιαίτερα δε οι κίνδυνοι ρύθμισης — είναι περιορισμένοι, διότι υπάρχει η προοπτική μιας ικανοποιητικής απόδοσης και διότι τα σχέδια υπέρ των οποίων πραγματοποιούνται οι επενδύσεις είναι «υγιή» από οικονομική και τεχνική άποψη.

3.9.4 Τα καινοτόμα κεφάλαια και τα χρηματοδοτικά μέσα με τα οποία επιδιώκεται η προσέλκυση πόρων της αγοράς κεφαλαίων είναι ευπρόσδεκτα. Ο τραπεζικός τομέας, ωστόσο, θα συνεχίσει να χρηματοδοτεί ένα μεγάλο μέρος της ευρωπαϊκής οικονομίας με παραδοσιακά χρεωστικά μέσα. Απαραίτητη προϋπόθεση για να μπορέσει, συνεπώς, η ιδιωτική χρηματοδότηση να μεταστραφεί από τις παραδοσιακές επενδύσεις σε επενδύσεις υπέρ της ενέργειας χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών και υπέρ της προσαρμοστικότητας στην αλλαγή του κλίματος είναι η ύπαρξη πιο οικολογικών τραπεζικών προτύπων. Για να επιτευχθούν οι στόχοι στους τομείς του κλίματος και της ενέργειας, χρειάζονται καινοτόμα χρηματοδοτικά μέσα προκειμένου να λειτουργήσουν ως καταλύτες, ώστε να εξασφαλιστούν ιδιωτικοί χρηματοδοτικοί πόροι για την πραγματοποίηση επενδύσεων, πράγμα ανέφικτο χωρίς αυτά.

Βρυξέλλες, 25 Μαρτίου 2014

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Henri MALOSSE